

Kaitstud lapsed

eesti keeles
estniska

Laste igapäevasest turvalisusest

Dokument on välja töötatud Hyresgästföreningen`i (üürnike ühenduse) ja Konsumentverksamheten`i (tarbijakaitseliikumise) koostöös Hagfors`i kommunis.

Materjal on saadaval 14 keeles.

Dokument on välja töötatud Hyresgästföreningen`i (tüürnike ühenduse) ja Konsumentverksamheten`i (tarbijakaitse liikumise) koostöös Hagfors`i kommunis.

See on kättesaadav ka pdf-formaadis, olles allalaetav järgmistelt internetiaadressidelt:

www.hyresgastforeningen.se

www.hagfors.se

www.konsumentverket.se

Hyresgästföreningen Region Mitt

Läänikontor: Box 360, 651 08 Karlstad

Aadress: Kungsgatan 1

Tel: 054-17 52 00

Hagfors kommun

Konsumentverksamheten

683 80 Hagfors

Tel: 0563-185 00

© Tekstid: Konsumentverket

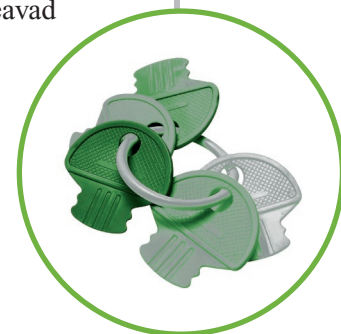
Tõlge ja graafiline kujundus: Tamarind AB

Detsember 2004

15 nõuannet mänguasjade kohta

Kui ostad mänguasju alla kolme aasta vanusele lapsele, pead olema eriti tähelepanelik.

1. Ära osta "odavat rämpsut". Oma ala tuntud kaubamärgid on enamasti paremad. Ole eriti tähelepanelik kui ostad mänguasju turult või muudest ajutistest müügikohtadest.
2. Enne küsi, siis osta. Küsi kauplusest informatsiooni mänguasja kohta, küsi kasutamishendit, eelistatult kirjalikku. Kõik hoiatused peavad olema rootsikeelsed.
3. Pehmed loomad ja nukud peavad taluma seepi. Silmad, ninad, nõõbid ja muud detailid peavad olema korralikult kinnitatud.
4. Jäta ostmata mänguasjad, mis on valmistatud haprast plastmassist ja seetõttu kergesti purunevad. Alla kolme aasta vanuse lapse mänguasjad peavad olema eriti tugevad. Nad peavad taluma loopimist, tagumist ja hammustamist ja ei tohi sealjuures puruneda.
5. Viska ära õhukesed kilepakendid enne kui laps need kätte saab. Samuti viska ära katkised mänguasjad.
6. Lõika ära kõik plastmärgistused, hinnalipikute plasttraadid jms. Väikesed detailid, mis võivad lahti tulla ja suhu sattuda, võivad olla ohu allikaks.
7. Ole ettevaatlik väikeste esemetega, mis sisalduvad šokolaadist üllatusmunades. Need võivad olla ohtlikud kui laps nad omale kurku tõmbab.
8. Kõristitel, närimisrõngastel ja teistel mänguasjadel, mis on lastele, kes ise veel istuda ei suuda, ei tohi olla väljaulatuvaid või külge liimitud osi, mis võivad lahti tulla ning sulgeda hingamisteed kui laps need endale suhu topib.
9. Katsu mänguasja. Ohtlik täidis krudiseb tavaliselt (näiteks plastpärlid) või tundub teraline. Küsi müüjalt, millest täidis koosneb. Mänguasjal ei tohi olla ka ebakvaliteetseid õmblusi, mis võivad lahti hargneda. Proovi ise veidi neid lahti tõmmata. Pehmetel loomad on jalgadevaheline õmblus tihti nõrgaks kohaks.
10. Pallid ja teised ümmargused esemed peavad eelistatult olema vähemalt 5-sentimeetrise diameetriga.
11. Suhtu eelarvamusega pehmesse plastmassi, mis lõhnab ebameeldivalt. See võib tuleneda sellest, et mänguasi sisaldab kahjulikke kemikaale.
12. Kriidid, värvipliatsid, viltpliatsid ja muud sellised asjad peavad olema ette nähtud väikelastele. Täiskasvanutele mõeldud pliatsid võivad olla ohtlikud kui neid imeda, lakkuda või nendega naha peale joonistada.
13. Nõõrid ja paelad mänguasjade, lapsevoodi ja lapsevankri küljes ei tohi olla pikemad kui 22 sentimeetrit. See kehtib ka väikelaste mänguasjadele, millel on küljes aasad, nupud vms., mis võivad moodustada silmuse.

14. Eemalda mänguasjad, mis on paigutatud lapsevoodi kohale kui laps hakkab ise kätele ja põlvedele tõusma – see juhtub umbes kuue kuu vanuselt. On juhtunud, et laps on jäänud mänguasjade peale rippuma ning sattunud lämbumisohtu.
15. Püüa hoiduda tugevat heli tekitavatest mänguasjadest. Püstolid, mobiiltelefonid ja piiksuvad loomad võivad kahjustada kuulmist.

Kui sul on mänguasjade ja turvalisuse kohta küsimusi, siis võta ühendust kommuuni tarbijanõustajaga.

Tugevad helid

On olemas palju toredaid ja häid mänguasju, mis teevad häält – tilisevad, surisevad, mängivad meloodiaid, kahisevad, piiksuvad või helisevad. Enamik neist on täiesti kahjutud. Kuid on ka ohtlikke mänguasju, mis võivad lapse kuulmist jäädavalt kahjustada.

Kaua aega ei ole eksisteerinud reegleid, mis ütleksid kui palju häält võivad mänguasjad teha. Kuid 31. jaanuaril 2001.a. kehtestati selles valdkonnas uued EL reeglid. Reeglid kehtivad mänguasjade kohta, mis tekitavad väga lühikesi plaksuvaid, klõpsuvaid või plahvatusesarnaseid helisid – niinimetatud impulsmüra ning mänguasjade kohta, mida hoitakse vastu kõrva.

Paukpulber

Paukpüstol tekitab nii kiire heli, et aju ei jõua helitugevust fikseerida. Inimene lihtsalt ei kuule, et heli on kahjulik.

Paukpulbriga töötav paukpüstol tekitab nii valjusid pauke, et üksainus pauk võib tekitada püsivaid kuulmiskahjustusi. Risk on seda suurem, mida lähemal kõrvale heliallikas asub. Just paukpüstoli probleem on selles uues EL-i mänguasjade helitaseme standardis lahendamata.

Kui lapsed iga hinna eest tahavad mängida paukpulbri ja mängupüstolitega, siis on parem kui nad teevad seda õues. Kuid nad ei tohi sihtida teineteise pihta, eriti vastu nägu või kõrvu või nende lähedal.

Pauguti

Pauguti võib kahjustada kuulmist samal moel kui paukpulbergi. Osal paugutitel on pealegi nii lühike süütenöör, et inimene ei jõua eemale joosta enne kui pauk käib.

Klõpsuvad helid

Ka klõpsuvad mänguasjad võivad tekitada nii tugevaid helisid, et need kahjustavad kuulmist. See on eriti tõsine oht, kuna heli, mida need mänguasjad tekitavad, ei tee haiget ega tundu väga tugev, kuid võib kuulmist sellegipoolest kahjustada. Ära proovi kaupluses – küsi selle asemel infot helitugevuse kohta ning kui vähegi võimalik, siis väldi seda tüüpi mänguasju.

Kestvad helid

Mängutelefonid, raadio teel juhitud autod, mängutööriistad ja paljud elektroonilised mänguasjad tekitavad tihti pidevat tugevat heli. Selliseid mänguasju võid testida poes. Ole eriti hoolikas mobiiltelefonidega ja teiste mänguasjadega, mida lapsed hoiavad kõrva lähedal. Kui see tundub kõrva juures hoidmisel liiga vali ja häiriv, siis jäta see ostmata.

Kõige väiksematele

Piiksuvad loomad, mängutoosid, kõristid ja teised imikumänguasjad, mis helisid tekitavad, on tänapäeval enamasti vastuvõetava helitasemega. Kuid proovi ka nende puhul hoida mänguasja kõrva juures enne kui sa selle ostad. Kui see peaks kukkuma voodis lapse kõrva juurde, siis võib liiga tugev heli last kahjustada või häirida. Mõtle sellele, et tugevad kriiskavad helid tugevnevad imiku kitsastes kuulmekäikudes. Täiskasvanud, kes imikuga mängivad, hoiavad võib-olla piiksuvat nukku, kõristit või mängutoosi lapse kõrva juures.

Lutid

Loe enne luti ostmist läbi pakendile kirjutatu. Seal peab olema kirjas, et lutil on tüüvikinnitus ja ta vastab Tarbijakaitse nõuetele.

Vii ise läbi turvakontroll:

- Lutil ei tohi olla nõõre, paelu või midagi muud, mis võib ümber lapse kaela kinni jääda. On juhtunud, et imik on ennast sel moel sisse mähkinud ja lämbunud.
- Lutihoidja paelad ei tohi olla pikemad kui 22 sentimeetrit, mis on kuuekuuse imiku kaelaümbermõõt.
- Lutiplaad peab olema nii suur, et see ei mahuks lapsele suhu. Selles peaks eelistatult olema õhuava.
- Kontrolli imetavat lutiosa. Selles ei tohi olla auke või rebenemise märke, mille tõttu lutt võib aegamööda lutiplaadi küljest lahti tulla.
- Kontrolli imetavat lutiosa iga kord enne luti lapsele andmist. Materjal muutub aja möödudes rabedamaks.

Õnnetused mänguasjadega: Loe märgistust ja hoiatustekste

Mänguasjade puhul on üheks tõsisemaks õnnetusohuks see, et lapsed topivad omale suhu midagi, mis kurku kinni jääb. Tuleb ette ka õnnetusjuhtumeid, milles lapsed vigastavad oma silmi või kuulmist. Otsi pakendilt CE märgistust ja hoiatustekste.

Mänguasjad võivad olla õnnetusjuhtumite põhjustajad erineval viisil. Tihtipeale on tegemist juhtumitega, kus laps on kukkunud oma mängu-sõiduriistalt, keegi viskab lapsele mänguasjaga vastu pead või laps komistab nende otsa. Kuid tuleb ette ka üsna palju õnnetusjuhtumeid ja ohtlikke olukordi, kus on tegemist puudustega mänguasja enese juures.

Läheb kurku

Suurem osa avaldusi, mis Tarbijakaitsesse laekuvad, käsitlevad juhtumeid mänguasjadega, mille pisikesed detailid on laps omale suhu toppinud. See võib halvimal juhul viia lämbumiseni või muude vigastusteni. Mõne näitena võib nimetada plastkuulikesi katkistes kõristites, silmi ja ninasid, mis on karumõmmide küljest lahti tulnud, õhupallide lahtiseid huulikuid ning mänguasju šokolaadist üllatusmunades. Mänguasju saab katsetada ühe spetsiaalse testsilindri abil, et teha kindlaks, kas need võivad väikelastele ohtlikud olla.

Ohtlikud nõõrid

Üks teine oht väikelastele on mänguasjad, mille küljes on pikad nõõrid. Need võivad keerduda ümber lapse kaela, nii et laps ei saa enam hingata. Ka silmad on ohtudele avatud kehaosaks. On juhtunud, et kõvad nooled, mänguhelikopterid ja katapultlennukid on tabanud lapsi silmadesse ja põhjustanud pimedaks jäämise. Üheks valdkonnaks, millesse eksperdid samuti tõsiselt suhtuvad, on mürakahjustused. On teada, et tugev helitase võib tekitada kuulmisvigastusi.

CE märgistus

Esimeseks reegliks on – otsi CE märki! See on tootja kinnitus, et mänguasi vastab EL-i ühtsetele turvalisusnõuetele ning mänguasjade standardile SS EN 71.

Mänguasi peab olema märgistatud ka tootja või importija nime või kaubamärgiga. Täiesti anonüümsed mänguasjad võivad olla ohtlikud.

Ära osta mänguasju, mille ei ole CE märki! Need võivad olla halva kvaliteediga või mängimiseks ohtlikud.

Kahjuks ei ole võimalik CE märki täielikult usaldada. Juhtub, et seda on kasutatud reegleid eirates. Mitte kõiki CE märgiga tooteid ei ole enne kaupluseriulisse jõudmist testitud. Seepärast tuleb igal juhul olla valvas.

Muu märgistus

Teatud mänguasjadel peab olema ka hoiatustekst või vanusemärgistus. Vanematele lastele mõeldud mänguasjad võivad olla väikelastele ohtlikud. On olemas spetsiaalne hoiatussümbol mänguasjadele, mis on ohtlikud alla kolmeaastastele lastele. Info riski kohta peab olema sümboli kõrval. Mõnikord on toodud kirjalik hoiatustekst.

Loe hoiatusteksti

Hoiatustekst võib öelda näiteks, et mänguasja tuleb hoida tule eest või et täiskasvanu peab teostama järelevalvet. Hoiatus peab olema rootsikeelne. Tihtipeale on seda raske leida, seepärast tuleb pakendit hoollega uurida.

Hoiatusteksti näide:

"Varning: barn under åtta år kan kvävas av ej uppblåsta eller trasiga ballonger. Nödvändigt med övervakning från vuxen. Håll uppblåsta ballonger borta från barnen. Kasta genast trasiga ballonger."

("Hoiatus: Alla kaheksa-aastased lapsed võivad lämbuda täispuhumata või katkiste õhupallidega mängides. Vajalik täiskasvanu järelevalve. Hoia täispuhumata õhupallid lastele kättesaamatus kohas. Katkised õhupallid viska kohe ära.")

"Varning! Ej lämplig för barn under 36 månader. Innehåller smådelar"

("Hoiatus! Ei sobi lastele vanuses alla 36 kuu. Sisaldab pisidetaile.")

Päästevestid

Lapsed, kes on paadis, mängivad sadamasillal või rannas, peavad olema varustatud päästevestiga. Sellest hoolimata ära jäta last kunagi järelevalveta. Päästevest ei ole lapsehoidja.

Väikelastele mõeldud päästevestide selga panemine peab olema täiskasvanu jaoks lihtne, kuid nende äravõtmine lapse jaoks keeruline.

Õige suurus

Lapse päästevest ei tohi olla liiga suur. Siis rakendub vesti tõstejõud liiga madalale. Kui laps satub vette, tõstab päästevest alakeha liiga kõrgele, samal ajal kui pea kaldub tahapoole. Kubemerihma ei tohi liiga pingule tõmmata. See on ebamugav ja võib põhjustada vale ujumisasendi. Lõtk rihma ja kubeme vahel peaks olema umbes viis sentimeetrit.

Tee proovisuplus

Lase lapsel päästevestiga supelda ning harjuda sellega, et päästevest keerab keha seliliasendisse. Vastasel juhul on oht, et väikelaps satub tahtmatult vette kukkununa paanikasse.

Soovitav on käia ujulas harjutamas. Tee proovisuplus ka iga hooaja alguses, et veenduda päästevesti õiges funktsioneerimises.

Alla aasta vanused lapsed

Alla aasta vanuste laste jaoks on päästevesti kandmine tihti häiriv. Suuremates paatides võib neil lubada selle asemel kanda rakmeid. Tugevad lapsevankrirakmed kinnitatuna sobivas kohas võivad olla heaks lahenduseks. Lahenduseks võib olla ka korralikult kinnitatud lapse jalgrattaiste.

Kuid iseenesestmõistetavalt peab sobiv päästevest pardal olema olemas.

Ujumise abivahendid

Turul on olemas teatud ujumise abivahendid, mis kujutavad endast just seda, mida nende nimi ütleb: nimelt on need ujumistreeningu abivahendid, kuid mitte päästevarustus. On väga tähtis sellega arvestada.

Üürimine või kasutatud varustuse ostmine

Kui ostad kasutatud päästevesti, kontrolli õmblusi, pandlaid, rihmu ja väliskatet. Vanemate vestide kattedekangas muutub tihti rabedaks. Osta ainult CE-märgistusega veste!

Paljudes kommuunides on võimalik päästeveste laenutada. Saad selle kohta infot oma kommuuni tarbijanõustajalt.